

Yanvar 2018

Bu Məlumat Bülleteni Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi üzərinə heç bir məsuliyyət qoymur və burdakı məlumatlar bununla məhdudlaşır.

Məişət Zorakılığı

"...Fiziki və psixoloji zorakılıqdan şifahi təhqirə qədər müxtəlif formalarda təzahür edə bilən məişət zorakılığı, bütün üzv dövlətlərə aidiyyəti olan və əksər hallarda şəxsi münasibətlər və ya qapalı çevrələr daxilində baş verdiyindən biruzə çıxmayan və yalnız qadınlara şamil edilməyən ümumi bir problemdir. [Avropa] [İnsan Hüquqları] Məhkəməsi, kişilərin də məişət zorakılığı qurbanı ola biləcəyini və əslində uşaqların da bilavasitə və ya dolayısı ilə bu hadisələrin qurbanı ola biləcəyini etiraf edir." ([Opuz Türkiyəyə qarşı](#), 9 iyun 2009-cu il tarixli qərar, § 132).

Yaşamaq hüququ (İnsan Hüquqları üzrə Avropa Konvensiyasının 2-ci maddəsi)

Kontrovə Slovakiyaya qarşı

31 may 2007

2 noyabr 2002-ci il tarixində ərizəçi (iddiaçı) əri tərəfindən zorakılığa məruz qaldığına və elektrik kabeli ilə döyüldüyünə görə cinayət işinin qaldırılması üçün şikayət etmişdir. Daha sonra ərinin müşayiəti ilə cinayət işi ilə bağlı şikayət ərizəsini geri götürməyə çalışmışdır. Nəticə etibarilə o, öz şikayət ərizəsini dəyişdirərək ərinin ona qarşı iddia edilən hərəkətlərini heç bir tədbir görülməsini tələb etməyən xırda qanun pozuntusu kimi dəyərləndirildi. 31 dekabr 2002-ci ildə onun əri 1997 və 2001-ci il təvəllüdü qızı və oğlunu odlu silahla qətlə yetirdi. Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi qarşısında ərizəçi ərinin təhqiredici və təhdidedici davranışından məlumatlı olan polisin onun uşaqlarının həyatının qorunmasının təmin edilməsi üçün lazımı tədbirlərin görmədiyini iddia etdi. O, daha sonra təzminat alınmasının mümkün olmadığı barədə şikayət etdi.

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi hakimiyyət orqanlarının ərizəçinin uşaqlarının həyatlarının qorunması üçün zəruri addımların atılmaması ilə bağlı İnsan Hüquqları üzrə Avropa Konvensiyasının 2-ci Maddəsinin (yaşamaq hüququ) **pozulması** faktını müəyyən etmişdir. Məhkəmə qeyd etmişdir ki, noyabr 2002-ci il tarixli cinayət barədə şikayət ərizəsi və dekabr 2002-ci il tarixində polisə telefon zənglərini nəzərə alaraq, ərizəçinin ailəsindəki vəziyyət barədə yerli polis məlumatlı olub. Buna cavab olaraq, qüvvədə olan qanuna əsasən, polis aşağıdakı zəruri tədbirləri görməyə borclu idi: şikayətçinin cinayət barədə müraciətini qeydə almaq; şikayətçinin əri barədə təxirəsalınmaz zəruri istintaq və cinayət-prosessual tədbirləri həyata keçirmək; fəvqəladə çağırışların müvafiq qaydada qeydə alınması və növbətçi hissədə növbəni təvhit alan polis həmkarlarını vəziyyət barədə məlumatlandırmaq; və şikayətçinin ərinin odlu silaha sahib olması və bu silahdan istifadə etməklə hədələmə iddiası ilə bağlı zəruri tədbirlər görmək. Buna baxmayaraq, bu işdə iştirak edən polis əməkdaşlarından biri törədilmiş cinayət hərəkətinin cinayət tərkibi olmayan və heç bir tədbir görülməsini tələb etməyən xırda qanun pozuntusu kimi xarakterizə olunması üçün hətta şikayətçiyə və ərinə 2002-ci ilin noyabrında baş vermiş cinayət barədə iddia ərizəsinin dəyişdirilməsində köməklik göstərmişdir. Nəticədə, polisin vəzifə borclarının lazımcına yerinə yetirməməsi ucbatından bilavasitə ərizəçinin uşaqlarının həyatlarının itirilməsi faktı yerli məhkəmələr tərəfindən müəyyən edilmiş və Slovakiya hökuməti tərəfindən etiraf edilmişdir. Əlavə olaraq, məhkəmə Konvensiyanın **13-cü Maddəsinin pozulduğunu** müəyyən etmişdir (effektiv hüquqi müdafiənin təmin edilməsi), belə ki, dəymiş mənəvi

zərəərə görə təzminatın alınması üçün ərizəçi məhkəməyə müraciət etmə imkanına malik olmalı idi, lakin bu cür hüquqi müdafiə vasitəsi şikayətçi üçün təmin edilməyib.

Branko Tomašić və Digərləri Xorvatiyaya qarşı

15 yanvar 2009

Ərizəçilər körpənin və onun anasının qohumları idi, qadının əri ailəsinə qarşı ölümlə hədələmə ilə bağlı cəza çəkdiyi cəzaçəkmə müəssisəsindən azad edildikdən bir ay sonra həm körpəni, həm də onun anasını qətlə yetirmiş və daha sonra özü də intihar etmişdir. İlkin olaraq, onun həbsxanada və həbsdən azad edildikdən sonra zərurət yaranarsa, məcburi psixiatrik müalicədən keçməsi barədə qərar qəbul edilmişdir, lakin apellyasiya məhkəməsi onun həbsdən azad edildikdən sonra müalicəsinin dayandırılması barədə qərar qəbul etmişdir. Ərizəçilər xüsusilə şikayət edib ki, Xorvatiya dövləti tərəfindən qətlə yetirilən uşaq və onun anasının qorunması istiqamətində adekvat tədbirlər görülməyib və onların ölümlərinə görə Dövlətin məsuliyyəti lazımi qaydada araşdırılmayıb.

Məhkəmə qərara qəlib ki, Xorvatiya hökumətinin uşağın və anasının ölümünün qarşısının alınması istiqamətində lazımi tədbirləri görməməsi səbəbindən Konvensiyanın **2-ci maddəsinin** ("Yaşamaq hüququ") **pozulması** baş verib. Xüsusilə qeyd olunub ki, yerli məhkəmələrin qənaətləri və psixiatrik müayinə nəticələrini özündə əks etdirən həkim rəyləri heç şübhəsiz ki, hakimiyyət orqanlarının ana və uşağın həyatına qarşı təhdidlərin ciddi xarakter daşdığından və onların qorunması üçün bütün zəruri tədbirlərin görülməsinin vacibliyindən məlumatlı olduqlarını göstərib. Məhkəmə həmçinin aidiyyəti orqanların işə münasibətində və davranışlarında bir sıra çatışmazlıqları da qeyd edib: baxmayaraq ki, cinayət təqibi məqsədləri üçün tərtib edilmiş *həkim-psixiatrik* komissiyasının rəyində cinayəti törətmiş şəxsin davamlı olaraq psixiatrik müalicə alma ehtiyacı xüsusilə vurğulanıb, Xorvatiya hökuməti belə müalicənin faktiki olaraq və düzgün təmin edildiyini sübuta yetirə bilməyib; təqdim olunan sənədlər onu göstərir ki, ərin cəza çəkmə müəssisəsində aldığı psixiatrik müalicə ixtisaslı həkim-psixiotor tərəfindən deyil həbsxana heyəti ilə şifahi danışq seanslarından ibarət olub; nə müvafiq göstərişlərdə, nə də məcburi psixiatrik müalicəni təyin edən məhkəmə qərarında müalicənin necə aparılması və təmin edilməsi barədə kifayət qədər ətraflı məlumat verilməyib; və ən nəhayət, ərin hələ uşaq və anasının həyatına təhlükə yaradıb-yaratmadığını qiymətləndirmək üçün cəza çəkmə müəssisəsindən azad edilməzdən əvvəl həkim müayinəsindən keçməsi təmin edilməyib. Məhkəmə buna görə də belə bir qənaətə gəldi ki, müvafiq yerli orqanlar uşaq və anasının həyatlarını qorumaq üçün lazımi tədbirləri görməyib.

Opuz Türkiyəyə qarşı

9 iyun 2009

Aşağıda "Ayrı-seçkiliyin qadağan edilməsi" bölümünə baxın.

Durmaz Türkiyəyə qarşı

13 noyabr 2014

Ərizəçinin qızı həyat yoldaşı tərəfindən təcili yardım məntəqəsinə aparıldıqdan sonra xəstəxanada ölüb, həkimlərə isə onun dərman preparatlarından dozadan artıq istifadə etdiyi barədə məlumat verib. O, polisə verdiyi ifadəsində bildirib ki, həmin gün onların arasında mübahisə baş verib və nəticədə onu vurduğunu bildirib. Mərhumun atası nəticədə onun qızının intihar etmədiyini və onun ölümünə görə məhz ərinin məsuliyyət daşdığını iddia edərək prokurora şikayət ərizəsi ilə müraciət edib. Prokuror tərəfindən aparılmış istintaq nəticəsində qızın intihar etdiyi qənaətinə gəlinib. Ərizəçinin buna etirazı yerli məhkəmələr tərəfindən rədd edilib. Məhkəmə qarşısında ərizəçi qızının ölümü ilə bağlı aparılan istintaqın effektiv olmadığı iddiası ilə şikayət edib.

Məhkəmə, Türkiyənin hakimiyyət orqanları tərəfindən ərizəçinin qızının ölümü ilə bağlı istintaqın aparılmasında aşkar səriştəsizliyi (effektiv rəsmi istintaq aparmaq öhdəliyi) səbəbindən və cinayət-prosessual baxımından Konvensiyanın **2-ci maddəsinin** (yaşamaq hüququ) tələblərinin **pozulduğuna** dair qərarını qəbul edib. Opuzun Türkiyə hökumətinə qarşı işində xüsusilə qeyd edildiyi kimi (yuxarı baxın), məhz daha çox qadınlar məişət zorakılığının qurbanına çevrilirlər və Türkiyədə ayrı-seçkiliyin yol verildiyi ümumi məhkəmə (ədalət mühakiməsi) passivliyi məişət zorakılığı hallarının geniş yayılması üçün əlverişli mühit yaradır.

Civek Türkiyəyə qarşı

23 fevral 2016

Bu iş ərizəçilərin anasının onların atası tərəfindən qətlə yetirilməsi ilə bağlıdır. Ərizəçilər xüsusilə yerli orqanların anasının həyatının qorunması ilə bağlı öhdəliyi yerinə yetirmədikləri barədə şikayət etmişdir.

Məhkəmə, Konvensiyanın **2-ci maddəsinin** ("Yaşamaq hüququ") **pozulması** ilə bağlı qərar qəbul edib. Xüsusilə də, Türk hakimiyyət orqanlarının ərizəçilərinin anasının həyatı üçün ciddi təhlükənin olması barədə məlumatlı olmasına və onun təhdid və təzyiqlərdən hüquq-mühafizə orqanlarına davamlı şikayətlər etməsinə baxmayaraq, onun əri tərəfindən qətlə yetirilməsinin qarşısının alınması üçün aidiyyəti orqanlar tərəfindən bütün ağlabatan və əsaslandırılmış tədbirlərin görülmədiyi müəyyən edilib.

Halime Kılıç v. Türkiyəyə qarşı

28 iyun 2016

Aşağıdakı məlumatlara baxın: "Ayrı-seçkiliyin qadağan olunması".

Talpis İtaliya hökumətinə qarşı

2 mart 2017-ci il

Bu şikayət ərizəçinin əri tərəfindən fiziki zorakılığa məruz qalması, oğlunun qətlə yetirilməsi və özünün ölümünə cəhdlə nəticələnən məişət zəminində törədilmiş zorakılıq işi ilə bağlıdır. Məhkəmə qərara alıb ki, ərizəçinin oğlunun öldürülməsi və onun özünün ölümünə cəhd edilməsi Konvensiyanın **2-ci maddəsinin** (Yaşama hüququ) **pozulması** hesab edilir. Xüsusən də İtaliyanın hakimiyyət orqanları ərizəçinin şikayətinə müvafiq qaydada baxılmaması və təxirəsalınmaz zəruri qoruma tədbirlərinin görülməməsi ərizəçinin oğlunun ölümünə və anasının ölümünə cəhdlə nəticələnən zorakılıq əməlinin baş verməsinə səbəb olmuş və bununla da cəzasızlıq mühiti yaratmışlar. Buna görə də hakimiyyət orqanları iş üzrə sözügedən şəxslərin həyatlarının qorunması ilə bağlı dövlətin rəsmi öhdəliyinin yerinə yetirilməsini təmin edə bilməyiblər. Məhkəmə həmçinin müəyyən edib ki, hakimiyyət orqanları tərəfindən ərizəçinin məişət zorakılığı aktlarından qorunmasını təmin etməklə bağlı dövlətin rəsmi öhdəliyinin yerinə yetirilməməsi nəticəsində Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) **pozulması** halı baş verib. Bu münasibətdə, ərizəçi öz uşaqları ilə zorakı davranış kimi xarakterizə edilə bilməsi üçün kifayət qədər ciddi hesab olunan məişət zorakılığı mühitində yaşamaq məcburiyyətində qaldığını xüsusilə vurğulayıb. Buradan da məhkəmə icraatında nümayiş etdirilən passivlik də daxil olmaqla cinayət prosesini həyata keçirən orqanların fəaliyyətinin qənaətbəxs omadığı və Konvensiyanın 3-cü maddəsinin tələblərinə cavab vermədiyi qənaətinə gəlinib. Məhkəmə yekun olaraq, ərizəçinin aidiyyəti orqanları tərəfindən sözügedən zorakılığı az əhəmiyyətli hesab etmiş və sonda onu təsdiq edən dövlət orqanlarının fəaliyyətsizliyi (hərəkətsizliyi) nəticəsində bir qadın kimi ayrı-seçkilik qurbanına çevrilməsini əsas gətirərək Konvensiyanın **2-ci və 3-cü maddələri ilə birlikdə 14-cü maddənin** (ayrı-seçkiliyin qadağan edilməsi) **pozulduğunu** müəyyən edib.

Ərizə baxılma mərhələsindədir

Tkheldze Gürcüstana qarşı (33056/17 sayılı iş)

Ərizə 23 iyun 2017-ci il tarixində Gürcüstan hökumətinə göndərilmişdir.

Bu iş ərizəçilərin qızının onun əri tərəfindən qətlə yetirilməsi ilə əlqədarıdır. Ərizəçi xüsusilə də onun qızının həyatının qorunması ilə bağlı yerli hakimiyyət orqanlarının üzərinə düşən rəsmi öhdəliyə riayət etməməkdə ittiham edir.

Məhkəmə Gürcüstan hökumətini ərizə barədə məlumatlandırıb və Konvensiyanın 2 (Yaşama hüququ), 14 (ayrı-seçkiliyin qadağan edilməsi) və 35 (qəbul edilə bilmə meyarları) maddələri üzrə tərəflər qarşısında müvafiq suallar verib.

İşgəncə və qeyri-insani və ya alçaldıcı rəftarın qadağan edilməsi (Konvensiyanın 3-cü maddəsi)

Hakimiyyət orqanları tərəfindən zərər çəkmiş şəxslərin məişət zorakılığından qorunması üçün tədbirlərin yetərsiz olması ilə bağlı iddia

E.S. və Digərləri Slovakiyaya qarşı (8227/04 sayılı iş)

15 sentyabr 2009

2001-ci ildə ilk ərizəçi öz ərinin tərkdən sonra ona və uşaqlarına (1986, 1988 və 1989-cu il təvəllüdlü) qarşı pis rəftara, qızlarından birinə qarşı isə cinsi zorakılığa yol verdiyinə görə ərinin cinayət məsuliyyətinə cəlb olunması üçün hüquq-mühafizə orqanlarına şikayət ərizəsi ilə müraciət etmişdir. İki ildən sonra isə onun əri zorakılıq və cinsi zorakılığa yol verdiyinə görə məhkum edilmişdir. Ərizəçinin onun həyat yoldaşının evdən çıxmasının göstəriş verilməsi üçün etdiyi müraciət təmin edilməmiş, bununla belə məhkəmə onun ərinin əmlaka (şikayətçi yalnız nikahın pozulması zamanı əmlak payına xitam verə bilərdi) girişini məhdudlaşdırmaq səlahiyyətinə malik olmadığı qənaətinə gəlmişdir. Buna görə birinci ərizəçi və onun uşaqları öz dostlarını və ailəsini tərkdən etmək məcburiyyətində qalmış və uşaqlardan ikisi məktəblərini dəyişdirməli olmuşlar. Onlar, dövlət orqanları tərəfindən onların məişət zorakılığından qorunması üçün zəruri tədbirlərin görülməsini təmin etmədikləri barədə şikayət ediblər.

Məhkəmə qərara alıb ki, Slovakiya dövləti birinci ərizəçinin və onun uşaqlarının həyat yoldaşının zorakı davranışından qorunması üçün adekvat tədbirlərin görülməsini təmin etməyib və bu hal Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya alçaldıcı rəftarın qadağan edilməsi) və **8-ci maddəsinin** (şəxsi və ailə həyatı hüququ) **pozulması** ilə nəticələnib. Məhkəmə həmçinin qeyd edib ki, iddiaların mahiyyətini və şiddətini nəzərə alaraq, birinci ərizəçi və uşaqlar bir və ya iki ildən sonra deyil, dərhal zəruri qoruma tədbirlərinin görülməsini tələb ediblər. Bundan başqa, birinci ərizəçi, 2002-ci ilin may ayında boşanma prosesi yekunlaşana qədər əmlak bölgüsü üçün müraciət edə və ya 2003-cü ilin yanvar ayında qanuna düzəliş edildikdən sonra keçmiş ərinin birgə yaşadığı ailə evindən çıxarılması üçün məhkəmə qarşısında vəsatət qaldıra bilməmişdir. Buna görə də o, bu müddət ərzində özünün və uşaqlarının effektiv şəkildə qorunmasına nail ola bilməmişdir.

Eremia və Digərləri Moldova Respublikasına qarşı

28 may 2013

Aşağıdakı bölümə baxın: "Ayrı-seçkiliyin qadağan olunması".

Rumor İtaliyaya qarşı

27 may 2014

Aşağıda bölümə baxın: "Ayrı-seçkiliyin qadağan edilməsi".

M.G. Türkiyəyə qarşı (№ 646/10)

22 mart 2016

Aşağıdakı bölümlərə baxın: "Ayrı-seçkiliyin qadağan edilməsi".

Talpis İtaliya hökumətinə qarşı

2 mart 2017

Yuxarı baxın "Yaşama hüququ".

Balışan Rumıniya hökumətinə qarşı

23 may 2017

Aşağıdakı bölümlərə baxın: "Ayrı-seçkiliyin qadağan edilməsi".

Ərizə baxılma mərhələsindədir

Munteanu Moldova Respublikasına qarşı (34168/11 sayılı iş)

Şikayət ərizəsi 2012-ci il 3 yanvar tarixində Moldova Hökumətinə çatdırılıb.

Ərizəçilər ana və oğludur. Birinci ərizəçinin əri iş yerini itirdikdən qısa müddət sonra spirtli içki aludəçisinə çevrilməklə ərizəçilərə qarşı zorakı davranış sərgiləməyə və spirtli içki almaq üçün ev əşyalarını satmağa başlayıb. 2007-ci ildə birinci ərizəçini amansız şəkildə döymüş və nəticədə ağır bədən xəsarətləri alan ərizəçi üç həftə xəstəxanada müalicə almışdır. Bundan sonra, təhqirlər və fiziki zorakılıq davam etmişdir. İkinci ərizəçi həmçinin daimi olaraq döyülmüş və təhqirlərə məruz qalmışdır və bu səbəbdən də məktəb dərslərini hazırlamaq və ya ailə-məişət münafişələrindən və zorakılıqdan uzaqlaşmaq üçün tez-tez dostlarının evinə getmək məcburiyyətində qalmışdır. Ərizəçilər xüsusilə şikayət edirlər ki, hakimiyyət orqanları birinci ərizəçinin ərinin yol verdiyi zorakılıq hərəkətlərinə qarşı tədbir görməmiş, zəruri müdafiə tədbirlərini həyata keçirməyərək zorakılığa yol verən şəxs üçün cəzasızlıq mühiti yaratmışlar. Onlar daha sonra hakimiyyət orqanlarının qadınlara qarşı ayrı-seçkilik münasibətindən şikayət etmişlər.

Məhkəmə, şikayət ərizəsi barədə Moldova Hökumətinə bildiriş göndərmiş və Konvensiyanın 3-cü (qeyri-insani və ya alçaldıcı rəftarın qadağan edilməsi), 8-ci (şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ), 13-cü (Səmərəli *hüquqi müdafiə vasitələri hüququ*) və 14-cü maddələri (ayrı-seçkiliyin qadağan edilməsi) üzrə tərəflər qarşısında müvafiq suallar qoymuşdur.

Udalova Rusiya Federasiyasına qarşı (20289/10 sayılı iş)

Şikayət ərizəsi haqqında bildiriş 3 sentyabr 2015 tarixində Rusiya hökumətinə göndərilib. Ərizəçi xüsusilə iddia edir ki, hakimiyyət orqanları, onun əri tərəfindən məişət zorakılığına məruz qalması ilə bağlı şikayətinə müvafiq qaydada baxılması üçün üzərlərinə düşən öhdəlikləri icra etməyiblər.

Məhkəmə, sözügedən şikayət ərizəsi barədə Rusiya hökumətinə bildiriş göndərmiş və Konvensiyanın 3-cü (qeyri-insani və ya alçaldıcı rəftarın qadağan edilməsi), 6-cı (ədalətli məhkəmə araşdırması hüququ), 8 (şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ) və 13-cü (səmərəli *hüquqi müdafiə vasitələri hüququ*) üzrə tərəflər qarşısında müvafiq suallar qoymuşdur.

Məişət zorakılığı ilə bağlı şikayətlər üzrə aparılan araşdırmaların qeyri-qənaətbəxşliyi

E.M. Rumıniyaya qarşı (43994/05 sayılı)

30 oktyabr 2012

Ərizəçi bir yaş yarım yaş qızının gözləri qarşısında törədilmiş məişət zorakılığı ilə bağlı cinayət işi üzrə aparılan istintaqın səmərəli olmadığını iddia edib. Rumıniya məhkəmələri ərizəçinin əri tərəfindən zorakılığa məruz qalması haqqında iddiaların sübuta yetirilmədiyini əsas gətirərək ərizəçinin şikayətlərini rədd etmişdir.

Məhkəmə qərara alıb ki, istintaqın aparılma qaydası ərizəçinin maddə 3 üzrə tələb olunan effektiv müdafiəsinin təmin edilməsi üçün adekvat olmadığını nəzərə alaraq prosessual sonluq üzrə Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya alçaldıcı rəftarın qadağan edilməsi) **pozulması** baş verib. Xüsusilə də qeyd olunur ki, ərizəçi ilk şikayətini edərkən özünü və qızını ərinin aqressiv və zorakı davranışından qorumaq məqsədilə aidiyyəti dövlət qurumlarına zəruri yardım və müdafiə tədbirlərinin görülməsi üçün müraciət etmişdir. Müxtəlif dövlət orqanları arasında əməkdaşlığı və məişət zorakılığına qarşı tədbirlərin müəyyən edilməsi və yerinə yetirilməsini təmin etmək üçün qeyri-məhkəmə tədbirlərini nəzərdə tutan qanunvericilik çərçivəsinin mövcud olmasına və ərizəçinin ittihamlarını təsdiq edən mötəbər sübutları (*prima facie*) təqdim edən tibbi arayışın olmasına baxmayaraq, iş üzrə materiallardan da göründüyü ki, bu məqsədlə hər hansı səmərəli tədbir görülməyib.

Valiuliené Litvaya qarşı

26 mart 2013

Bu şikayət məişət zorakılığı qurbanı olan qadının hakimiyyət orqanlarının onun partnyoru tərəfindən yol verilən pis rəftarın araşdırmaması və partnyorunun məsuliyyətə cəlb etməməsi iddiaları ilə bağlıdır.

Məhkəmə tərəfindən Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya alçaldıcı rəftarın qadağan olunması) **pozulmasına** dair qərar qəbul edilib və bu işdə tətbiq olunan hüquqi praktikaların və həyata keçirilən cinayət qanunu mexanizmlərinin ərizəçinin məişət zorakılığı hallarına qarşı adekvat qorunması üçün yetərli sayılmayıb. Xüsusən də, iş üzrə cinayət araşdırmasında gecikmələrin baş verdiyi və prokuror tərəfindən istintaqın dayandırılması barədə qərar qəbul edildiyi bildirilir.

D.P. Litvaya qarşı (27920/08 sayılı iş)

22 oktyabr 2013 (işin siyahıdan çıxarılmasına dair qərar)

Ərizəçi 1989-cu ildə evlənib və cütlük 2001-ci ildə boşanıb. Onların dörd uşağı olub (1988, 1990, 1992 və müvafiq olaraq 2000-ci il təvəllüdü). Ərizəçi xüsusən şikayət edib ki, ona və onların üç böyük uşağına qarşı keçmiş əri tərəfindən qəsdən və mütəmadi olaraq döyülmə və digər fiziki zorakılıq hərəkətləri törədilməsi iddiası əsasında başlanan cinayət işi uzadılıb və ağlabatan müddət ərzində araşdırılması təmin olunmayıb. Nəticədə, o qeyd edib ki, cinayət təqibi cinayət icraatı müddətinin başa çatması ilə dayandırılıb və onun keçmiş əri məhkəmə tərəfindən layiq olduğu cəzanı almayıb.

Məsələnin mehriban şəraitdə həllini təmin etmək cəhdləri uğursuzluqla nəticələndikdən sonra Litva hökuməti 2012-ci ilin sentyabr ayında Məhkəməni məlumatlandırıb ki, onlar ərizə ilə iddia qaldırılan məişət zorakılığının qarşısının alınmaması ilə bağlı Dövlətin məsuliyyət məsələsini həll etmək üçün birtərəfli bəyannamə verməyi təklif ediblər. Məhkəmənin sözügedən presedent hüququnu və işin şərtlərini nəzərə alaraq, hökumət xüsusilə etiraf edir ki, qeyd edilən iş üzrə cinayət hüququ mexanizmlərinin həyata keçirildiyi üsul məhkəmə icraatına münasibətdə Dövlətin Konvensiyanın 3-cü maddəsinin (qeyri-insani və ya alçaldıcı rəftarın qadağan edilməsi) üzrə pozitiv öhdəliklərinin pozulmasına səbəb olmaqla qüsurlu və yanlış olub. Məhkəmə, hökumətin verdiyi bəyannamənin şərtlərini və orada göstərilən öhdəliklərə riayət edilməsini təmin etmək üçün rəhbər prinsipləri nəzərə alaraq, Konvensiyanın 37-ci maddəsinə (ərizələrin baxılan işlərin siyahısından çıxarılması) uyğun olaraq **işin siyahısından çıxarılmasına** dair qərar qəbul edib.

D.M.D. Rumıniyaya qarşı (23022/13 sayılı iş)

3 oktyabr 2017¹

Aşağıda verilən "Ədalətli məhkəmə araşdırması hüququ" bölümünə baxın.

Deportasiya edildiyi təqdirdə məişət zorakılığına məruz qalma təhlükəsi

N. İsveçə qarşı (no. 23505/09)

20 iyul 2010

2004-cü ildə Əfqanıstan vətəndaşı olan ərizəçi əri ilə birlikdə İsveçə gəlib. Onların sığınacaq müraciətinə bir neçə dəfə rədd cavabı verilib. Ərizəçi 2005-ci ildə ərindən ayrılıb. 2008-ci ildə ərizəçinin boşanma tələbi İsveç məhkəmələri tərəfindən rədd edilib, buna səbəb isə onların ölkədə qanuni olaraq yaşamadıqları və İsveç məhkəmələrinin də onların nikahını pozmaq səlahiyyətinə malik olmaması əsas götürülüb. Ərizəçinin əri məhkəməyə bu boşanmanın əleyhinə olduğunu bildirib. Bu vaxt ərizəçi onun işinə yenidən baxılması və deportasiyasının dayandırılması tələbi ilə İsveçin Mıqrasiya Məsələləri üzrə Federal İdarəsinə müraciət edib, lakin bu müraciət uğursuz olub və iddia edib ki, İsveçli bir kişi ilə münasibət qurmaqla ərinə xəyanət etdiyinə görə Əfqanıstanda onu ölüm cəzası təhlükəsi gözləyir və onun ailəsinin onu atdığına bildirmişdir.

---

¹ Bu qərar [Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasının](#) 44-cü maddəsinin 2-ci bəndində müəyyən edilmiş hallarda yekun olacaqdır.

Məhkəmə qərara alıb ki, ərizəçinin İsveçdən Əfqanıstana **deportasiya** edilməsi Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya alçaldıcı rəftar və ya cəzanın qadağan edilməsi) **pozulması kimi dəyərləndirilə bilər** və işin xüsusi hallarını nəzərə alaraq, ərizəçinin Əfqanıstana deportasiya edildiyi təqdirdə onun əri, ailəsi, öz ailəsi və ən nəhayət Əfqanıstan cəmiyyəti tərəfindən repressiya və təqiblərə məruz qalma təhlükəsi ilə üzləşəcəyi ehtimal olunur ki, bu da 3-cü maddənin tələblərinə görə yolverilməz hesab edilir. Məhkəmə xüsusilə qeyd edib ki, ərizəçinin ərindən boşanmaq istəməsi və onunla daha yaşamaq istəməməsi faktı onun həyatı üçün təhlükəli olan ciddi nəticələrə səbəb ola bilər. Həqiqətən də, 2009-cu ilin aprel ayında qəbul edilən Şiələrin Şəxsi Status haqqında qanununda qadınlardan ərlərinin cinsi tələblərinə itaət etmələri və icazəsiz evi tərk etməmələri tələb olunur. Hesabatlar onu göstərir ki, Əfqanıstanlı qadınların təxminən 80 faizi məişət zorakılığına məruz qalıb ki, səlahiyyətli orqanlar bu cür zorakılıq aktlarını qanunla cinayət olmayan əməl hesab edərək bu cür şəxslərə qarşı cinayət işi açmayıblar. Nəhayət, polisə və ya məhkəməyə müraciət etmək üçün bir qadının kişi himayədarı olmadan öz evlərini tərk edən qadınlara təsir göstərən ictimai qınağı üstələməsi lazımdır. Statistik məlumatlarda və beynəlxalq hesabatlarda göstərilən ümumi risklər diqqətdən kənar qala bilməz.

Ədalətli məhkəmə araşdırması hüququ (Konvensiyanın 6-cı maddəsi)

Wasiewska Polşaya qarşı

2 dekabr 2014-cü il (mümkünlüyə dair qərar)

Ərizəçi və əri 1997-ci ildə boşanıb. Boşanmadan əvvəl ərizəçinin keçmiş əri onu birgə yaşadıqları mənzildən çıxarıb. O, ərizəçinin özünə, onun qızına və qız nəvəsini məxsus olan şəxsi əşyaları götürməsinə əngəlləmək üçün mənzilin açarını dəyişdirmişdir. Ərizəçi xüsusilə, hakimiyyət orqanlarından onun keçmiş ərinin ərizəçiyə məxsus mənzildən çıxarılması ilə bağlı məhkəmənin qətnaməsinin icrasının təmin edilməməsi barədə şikayət etmişdir. Bundan başqa o, mənzildə qalan əşyalarından və mənzilin özündən istifadə etməsinə imkan verməyən keçmiş ərinə qarşı cinayət tədqiqatının başlanmasının onun üçün demək olar ki, mümkünsüz və əlçatmaz olduğu barədə şikayət edir.

Məhkəmə hesab edir ki, ərizəçinin onun keçmiş ərinin mənzildən çıxarılmasına dair məhkəmə qətnaməsinin aidiyyəti dövlət orqanları tərəfindən icraatının təmin edilməməsi barədə şikayəti Konvensiyanın 6-cı maddəsinə (ədalətli məhkəmə araşdırması hüququ) uyğun olaraq araşdırılmalıdır. Ərizəçinin bu mənada daxili hüquqi müdafiə vasitələrindən istifadə imkanlarının tükənmədiyini nəzərə alaraq, Konvensiyanın 35-ci maddəsinə (qəbul edilə bilmə meyarlarına) uyğun olaraq şikayət ərizəsi **qəbul edilməz** elan edilib. Məhkəmə həmçinin ərizənin qalan hissəsinin **qəbul edilməz** elan edilməsi (açıq-aşkar əsaslandırılmamış) barədə qərar verib.

D.M.D. Rumıniyaya qarşı (№ 23022/13)

3 oktyabr 2017²

Bu şikayət ərizəçi tərəfindən atasına qarşı verilməklə ərizəçinin atasının məişət zorakılığına yol verməsi iddiası ilə əlaqədardır. Sözügedən iş üzrə məhkəmə çəkişməsi səkkiz ildən artıq müddət ərzində davam edib və ataya öz övladına qarşı fiziki və mənəvi zorakılığa yol vermə ittihamı ilə nəticələnib. Ərizəçi şikayət edib ki, məhkəmə icraatı səmərəli olmayıb və ona dəymiş zərərin ödənilməsi təmin edilməyib. Xüsusən də zərər çəkmiş dəymiş mənəvi zərəre görə təzminatın ödənilməsi ilə bağlı müraciət etdiyi yerli son instansiya məhkəmələri tərəfindən müəyyən edilmişdir ki, onlar təzminatın məsələsinin araşdırılmasına baxmalı deyillər, belə ki, nə o, nə də dövlət ittihamçısı (prokuror) daha aşağı instansiya məhkəmələri qarşısında bu tələbi qaldırmamışdır.

Məhkəmə qərara alıb ki, sui-istifadə ittihamları ilə başlanan istintaq prosesinin çox uzun çəkməsi və digər ciddi nöqsanlarla müşayiət olunması nəticəsində Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya alçaldıcı rəftarın qadağan edilməsi) **pozulması** halı baş vermişdir. Bu baxımdan, üzv Dövlətlərin uşaqların şərəf və ləyaqətinin qorunması üçün

---

² Bu qərar [Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasının](#) 44-cü maddəsinin 2-ci bəndində müəyyən edilmiş hallarda yekun olacaqdır.

səy göstərmələrini və praktik olaraq, uşaqların məişət zorakılığı hallarına qarşı qorunması üçün adekvat hüquqi çərçivənin tələb edildiyini xüsusilə qeyd edib. Məhkəmə bu qərarında həmçinin qeyd edib ki, yerli məhkəmələr tərəfindən ərizəçinin təzminat ödənilməsi barədə şikayətinə baxılmaması nəticəsində Konvensiyanın **6-cı maddəsinin 1-ci bəndi** (Ədalətli məhkəmə araşdırması hüququ) pozulması baş verib, yerli qanunvericilikdə açıq-aydın şəkildə ifadə olunmasına baxmayaraq, onlar hətta zərərçəkmişin rəsmi tələbi olmadan belə, az yaşlı uşaqların işi üzrə təzminat məsələsində qərar qəbul etmək öhdəliyi daşıyır.

Şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ (Konvensiyanın 8-ci maddəsi)

Uşağın zorakı davranışdan qorunması

Y.C. Birləşmiş Krallığa qarşı (№ 4547/10)

13 mart 2012

Bir neçə ildir bir yerdə yaşayan ərizəçi və onun partnyorunun 2001-ci ildə övladları dünyaya gəlir. 2003-cü ildə spirtli içkinin təsiri ilə partnyorlar arasında yaranan insident sosial xidmət orqanlarının diqqətini cəlb edib. Sonrakı vaxtlar ərzində məişət zorakılığı və alkoqol aludəçiliyi ilə müşayiət edilən insidentlər baş vermiş, 2007-ci ilin sonlarından bu cür insidentlərin sayı artaraq bir neçə dəfə polisə evə çağırılması ilə nəticələnmişdir. Valideynlər arasında baş verən zorakı münaqişə oğlanın xəsarət alması ilə nəticələnmiş və 2008 iyununda yerli orqanlar təcili müdafiə orderi əldə etmişlər. Uşağa qayğı prosesinin nəticəsi olaraq uşağın övladlığa verilməsinə icazə verildi. Ərizəçi şikayət edib ki, məhkəmənin onun oğlunun yeganə baxıcısı kimi tanınması barədə qərarı qəbul etməkdən imtina etməsi və uşağın yerləşdirilməsinə dair sərəncam verildikdə bütün vacib faktları nəzərə almaması Konvensiyanın 8-ci maddəsi üzrə (şəxsi və ailə həyatı) hüquqların pozulması səbəb olub. Məhkəmə, uşağın yerləşdirmə göstərişi ilə bağlı qərarın səbəblərinin məqsədemüvafiq və yetərli olduğunu və ərizəçiyə öz işini təqdim etməsi və qərar qəbul etmə prosesində fəal iştirak etməsi üçün hər cür imkan yaradıldığını əsas gətirərək, Konvensiyanın **8-ci maddəsinin** (şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ) **pozulmadığına** dair qərar qəbul edib. Məhkəmə xüsusilə də iş üzrə toplanan materialları və hesabatları, habelə ərizəçinin atası ilə əlaqəsinin bərpasının uşağın rifahı üçün təhlükə yarada biləcəyi ehtimalını nəzərə alaraq, Dairə Məhkəməsi hakiminin qəbul etdiyi qərarın əsassız olmadığı qənaətinə gəlib. Müvafiq olaraq, mümkün olduğu halda onun və ya onun ailə əlaqələrinin uşağın ən yaxşı maraqlarına xidmət etməsi üçün saxlanılmasının vacibliyini nəzərə alaraq, buradan belə məlum olur ki, uşağın təhlükəsiz mühitdə inkişafının təmin edilməsi ehtiyacı daha vacib əhəmiyyət kəsb edir. Bu baxımdan Məhkəmə, spirtli içki aludəçiliyinə son qoymaq və valideynlik işinə yardım edilməsi istiqamətində köməklik göstərilməsi ilə ailəni yenidən bir araya gəlməsi üçün edilən cəhdləri xüsusilə qeyd etmişdir. Ərizəçi uşağın atasından ayrıldığını bildirdikdə, ona məişət zorakılığından qorunmaq üçün əlavə yardım barədə məlumat verilmişdir. Buna baxmayaraq, məlum olmuşdur ki, o, bu yardımdan istifadə etməmiş və uşağın atası ilə barışmışdır.

Dövlətin fərdlərin fiziki və mənəvi toxunulmazlığını qorunmasını təmin etmək vəzifəsi

Bevacqua və S. Bolqarıstana qarşı

12 iyun 2008

Əri tərəfindən müntəzəm olaraq fiziki zorakılığa məruz qaldığını iddia edən birinci ərizəçi, üç yaşlı oğlunu (ikinci ərizəçi) özü ilə birlikdə götürərək yoldaşını tərk edib və boşanma (nikahın pozulması) üçün məhkəməyə müraciət edib. Bununla belə o, əri tərəfindən davamlı olaraq döyüldüyünü bildirdi. O, oğlu ilə birlikdə zorakılıq qurbanı olan qadınlar üçün nəzərdə tutulan sığınacaqda dörd gün qalmış, lakin ona oğlunu oğurladığına görə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilə bilmə ehtimalı barədə xəbərdarlıq edildiyi bildirildiyindən uşağın üzərində birgə qəyyumluq məsələsinə məhkəmə qaydasında baxılmış, lakin qadınının dediyinə görə onu əri məhkəmənin bu qərarını yerinə yetirməmişdir. Fiziki zorakılığa məruz qaldığına görə ərinə qarşı irəli sürdüyü ittihamlar sonrakı zorakılıq hallarının baş verməsinə

səbəb oldu. Onun müvəqqəti qəyyumluqla bağlı müraciətləri prioritet kimi qəbul edilməmiş, və yalnız bir ildən artıq müddət keçdikdən sonra ona qəyyumluq etmək hüququ verilmişdir. Növbəti ildə o, öz keçmiş əri tərəfindən yenidən döyülmüş və zərərçəkmiş şəxsin cinayət təqibinin həyata keçirilməsi ilə bağlı müraciətləri, şikayətin "şəxsi məsələ" olduğunu və yalnız məhkəmə tərəfindən xüsusi ittiham qaydasında baxılmalı olduğunu əsas gətirilərək rədd edilmişdir.

Məhkəmə, yerli məhkəmələr tərəfindən ərizəçilərə mənfi təsir edən vəziyyətlərdə müvəqqəti saxlama tədbirlərinin gecikdirilmədən qəbul edilməməsinin ümumi təsirlərini və ən başlıcası, ikinci ərizəçinin rifahını, habelə birinci ərizəçinin keçmiş ərinin davranışına reaksiya ilə bağlı hakimiyyət orqanları tərəfindən eyni dövrdə həyata keçirilən tədbirlərin yetərli olmamasını nəzərə alaraq, Konvensiyanın **8-ci maddəsinin** (ailə həyatına hörmət hüququ) **pozulması** faktını müəyyən etmişdir. Məhkəmənin fikrincə, bu, şəxsi və ailə həyatına hörmətin təmin edilməsi üçün dövlətin Konvensiya çərçivəsində nəzərdə tutulan (Konvensiyanın 8-ci maddəsi) pozitiv öhdəliklərinə və ictimai maraqlarına zidd olaraq ərizəçilərə zəruri yardımın göstərilməməsinə gətirib çıxarmışdır. Məhkəmə xüsusilə vurğulamışdır ki, mübahisənin xarakterinin "şəxsi məsələ" olması hakimiyyətin ərizəçilərin ailə həyatının qorunması öhdəliyi ilə uyğun gəlmir.

E.S. və Digərləri Slovakiya hökumətinə qarşı (İş № 8227/04)

15 sentyabr 2009

Yuxarıda verilən "İşgəncələrin və qeyri-insani, yaxud alçaldıcı rəftarın qadağan edilməsi" bölməsinə baxın.

A. Xorvatiya hökumətinə qarşı (55164/08 sayılı iş)

14 oktyabr 2010

Ərizəçinin keçmiş əri (travma sonrası stress pozğunluğu, paranoya, psixoloji narahatlıq və epilepsiya xəstəliyindən əziyyət çəkən), iddiaya görə, ona qarşı uzun illər ərzində müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri ilə nəticələnən fiziki zorakılıq hərəkətləri törətmiş, ölümə hədələmiş və az yaşlı qızlarının qarşısında daimi olaraq təhqir etmişdir. Ərizəçi gizləndikdən sonra, əri tərəfindən təqib və ya narahat edilməsinin qarşısını almaq üçün məhkəmədən qoruma tədbirlərinin görülməsi barədə qərar qəbul edilməsinə xahiş etmişdir. Ərizəçinin həyatı üçün bilavasitə potensial riskin olmadığını əsas gətirərək məhkəmə bu müraciəti nəzərə almamışdır.

Məhkəmə müəyyən etmişdir ki, ərizəçinin müdafiə edilməsi və ya onun keçmiş ərinin zorakı davranışlarına səbəb olan psixi problemlərin həllinə istiqamətlənmiş bir çox məhkəmə qərarlarının Xorvatiya hakimiyyət orqanları tərəfindən yerinə yetirilməməsi Konvensiyanın **8-ci Maddəsinin** (şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ) **pozulmasına** səbəb olmuşdur. Onun psixi müalicə alıb almadığı da məlum deyil. Məhkəmə, ərizəçinin Konvensiyanın **14-cü maddəsi üzrə** (ayrı-seçkiliyin qadağan edilməsi) **şikayətini**, xüsusilə də, Xorvatiyada məişət zorakılığına qarşı qəbul edilmiş tədbirlərin və ya praktikaların və ya həmin tədbirlərin və hüququ praktikaların təsirlərinin ayrı-seçkiliyə səbəb olduğunu sübuta yetirmək üçün yetərli dəlillər (məsələn, hesabat və statistik məlumatlar) təqdim edilmədiyinə görə **qəbul edilməz** elan edib.

Hajduová Slovakiyaya qarşı

30 noyabr 2010

Ərizəçi, xüsusilə də yerli hakimiyyət orqanlarının, onun keçmiş ərinin təhqir və hədədələmə ittihamı ilə cinayət mühakiməsinin ardınca psixiatriya müəssisəsində müalicəyə cəlb olunması üçün saxlanılmasını təmin etmək üçün öz rəsmi öhdəliklərini yerinə yetirmədikləri barədə şikayət edib.

Məhkəmə qərara alıb ki, ərizəçinin keçmiş ərinin zorakı davranışına cavab olaraq görülməli tədbirlərin yetərsiz olduğu və xüsusən yerli məhkəmələr tərəfindən onun psixiatrik müalicəyə cəlb olunması üçün saxlanılmasına dair qərar verilməməsi **dövlətin 8-ci maddə** (şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ) **üzrə pozitiv öhdəliklərinin pozulması** ilə nəticələnib. Xüsusilə də qeyd edilir ki, ərizəçinin keçmiş ərinin ona qarşı davamlı olaraq hədə-qoxu gəlməsi heç vaxt reallaşmasa belə, bu ərizəçinin psixoloji toxunulmazlığına və rifahına mənfi təsir

göstərməsi üçün yetərli olub ki, bu da dövlətin Konvensiyanın 8-ci maddəsi üzrə pozitiv öhdəliklərinin yaranmasına səbəb olub.

Kalucza Macarıstan hökumətinə qarşı

24 aprel 2012

Ərizəçi öz iradəsinə zidd olaraq mənzilini vətəndaş nigahı ilə yaşadığı zorakı davranış nümayiş etdirən əri ilə bölüşmək məcburiyyətində qalmış, sözügedən mənzil üzərində isə mülkiyyət hüquq ilə bağlı çoxsaylı mülki mübahisələrə baxılmışdır. O, xüsusilə də onun öz evində mütəmadi olaraq fiziki və psixoloji zorakılıqdan müdafiə edilməsi məqsədilə Macarıstanın hakimiyyət orqanlarının tədbir görmədiyini iddia etmişdir.

Məhkəmə iş üzrə yekun olaraq Macarıstan dövlət orqanlarının Konvensiyanın **8-ci maddəsinin** (şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ) **pozulması** ilə nəticələn üzərlərinə düşən pozitiv öhdəlikləri yerinə yetirməməsi barədə qərar qəbul edib. Məhkəmə həmçinin qeyd edib ki, ərizəçinin öz ərinə qarşı fiziki zorakılıq ittihamları üzrə cinayət məsuliyyətinə cəlb olunması üçün şikayətlər etmiş, ona qarşı məhdudlaşdırıcı qərarların çıxarılması məqsədilə dəfələrlə müraciət etmiş və ərinin evdən çıxarılmasını mülki icraat müstəvisinə çıxartmışdır, lakin bununla belə, onun zorakılıqdan effektiv qorunması üçün aidiyyəti qurumlar tərəfindən həyata keçirilən tədbirlər qeyri-qənaətbəxş hesab olunur.

Kowal Polşaya qarşı

18 sentyabr 2012 (qəbul edilə bilmə meyarları ilə bağlı qərar)

Ərizəçi, Konvensiyanın 8-ci maddəsinin (şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ) pozulması ilə bağlı şikayət edərək bildirib ki, atasının birgə yaşadıkları mənzili tərk etməsi ilə bağlı məhkəmənin qanuni qərarının icra edilməsi Polşa hakimiyyət orqanları tərəfindən təmin edilməmiş və nəticədə onun, kiçik qardaşını və anasını məişət zorakılığından müdafiə olunmasını təmin etmək üçün dövlətin üzərinə düşən rəsmi pozitiv öhdəliklər yerinə yetirilməyib. Ərizəçi daha sonra iddia edib ki, nəticədə, atasının mənzili tərk etməsi barədə məhkəmə qərarına baxmayaraq, atasının zorakı davranışına dözmək məcburiyyətində qalıblar.

Məhkəmə Konvensiyanın 35-ci maddəsinə (qəbul edilə bilmə meyarları) əsasən ərizəni **qəbuledilməz** (açıq-aşkar əsaslandırılmamış) elan edib. İş hallarını bütövlükdə nəzərə alaraq, hakimiyyətin ərizəçinin atasının zorakı davranışına verdiyi hüquqi qiymətin sözügedən əməllərin ağırlıq dərəcəsinə görə tam olaraq qeyri-adekvat olduğunu söyləmək düzgün olmazdı. Bununla belə, iş üzrə verilən qərarlar təqsirkarın zorakı davranışına qarşı qabaqlayıcı və ya çəkindirici təsir göstərə bilməyib. Həmçinin müəyyən edilib ki, hakimiyyət orqanları tərəfindən ərizəçinin vəziyyəti və atasının bütövlükdə səbəb olduğu məişət zorakılığı hadisəsi araşdırılmayıb və bütövlükdə yaranmış vəziyyətə adekvat reaksiya verilməyib, məsələn, məişət zorakılığı ilə bağlı ayrı-ayrı halların qarşısının alınması çoxsaylı cinayət icraatlarının aparılması bildirilib.

Irene Vilson Birləşmiş Krallığa qarşı

23 oktyabr 2012 (qəbul edilə bilmə meyarları ilə bağlı qərar)

Bu şikayət ərizəsi, məişət zorakılığı qurbanının əri tərəfindən ağır bədən xəsarətləri yetirilməsi ittihamlarına görə başlanan cinayət işinin icraatını həyata keçirən hakimiyyət orqanları ilə bağlıdır və ərizəçi məhkəmə tərəfindən onun ərinə qarşı çıxarılmış şərti cəzanın olduqca yumşaq olduğunu hesab edir.

Məhkəmə, ərizəçinin Konvensiyanın 8-ci maddəsi (şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ) üzrə hüquqlarının qorunması üçün Şimali İrlandiya hakimiyyət orqanlarının öz vəzifə borclarını yerinə yetirdiyi qənaətinə gəlməklə ərizəni **qəbuledilməz** (açıq-aşkar əsaslandırılmamış) elan edib. Qeyd olunur ki, ərizəçi yalnız bir şikayəti hakimiyyət orqanlarının diqqətinə çatdırmışdır: hadisə dərhal araşdırılıb, əri həbs edilərək ittiham edilmiş və iş üzrə cinayət icraatı lazımı qaydada həyata keçirilmişdir. Ərizəçi məhkəmə qarşısında zorakılıqla bağlı başqa bir xüsusi iddia qaldırmayıb.

Eremia və Digərləri Moldova Respublikasına qarşı

28 may 2013

Aşağıda "Ayrı-seçkiliyin qadağan olunması" bölməsinə baxın.

Ayrı-seçkiliyin qadağan edilməsi (Konvensiyanın 14-cü maddəsi)

Opuz Türkiyəyə qarşı

9 iyun 2009

Ərizəçi və anası uzun illər ərzində, əri tərəfindən fiziki zorakılığa məruz qalmış və hədə-qorxu və təzyiq altında yaşamaq məcburiyyətində qalmışlar. Hətta bəzi hallarda onlara həyat üçün təhlükəli olan ağır bədən xəsarətləri də yetirmişdir. Yalnız bir hal istisna olmaqla, həm ərizəçi, həm də anası ərinin onu və anasını təzyiqlərə məruz qoyduğunu və öldürməklə hədələdiyini öz izahatlarında qeyd etmələrinə baxmayaraq, hər ikisi şikayət ərizələrini geri götürüblər və nəticədə zorakılıq törədən şəxsə qarşı heç bir rəsmi ittiham irəli sürülməyib. Daha sonra o, həyat yoldaşına bıçaqla yeddi dəfə zərbə endirib və bu əməlinə görə məhkəmə tərəfindən təxminən 385 avroya bərabər məbləğdə pul cəriməsi kəsilib ki, həmin məbləğin də hissə hissə ödənilməsinə icazə verilib. Hər iki qadın həyatlarının təhlükədə olması iddiası ilə çoxsaylı şikayət ərizələri vermişlər. Ərizəçinin əri dindirildikdən sonra sərbəst buraxılıb. Nəhayət, hər iki qadın ondan uzaqlaşmağa çalışdıqda, ərizəçinin əri mübahisə zəminində onun şərəf və ləyaqətinin alçaldığını əsas gətirərək öz qaynanasını odlu silahla qətlə yetirib. O, qətl törətməkdə təqsirli bilinərək ömürlük həbs cəzasına məhkum edilmiş, lakin ərizəçinin həyat yoldaşı tərəfindən ona qarşı təhdidlərə davam etməsi barədə iddialarına baxmayaraq, apellyasiya şikayətinə baxılmasına qədər sərbəst buraxılmışdır.

Məhkəmə qərara alıb ki, ərizəçinin anasının qətlə yetirilməsi ilə bağlı Konvensiyanın **2-ci maddəsinin** (Yaşama hüququ) və aidiyyəti dövlət orqanları tərəfindən iddiaçının həyat və sağlamlığının qorunması üçün zəruri tədbirlərin görülməməsi ilə bağlı Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya alçaldıcı rəftarın qadağan edilməsi) **pozulması** baş vermişdir. Həmçinin, Türkiyə hökuməti məişət zorakılığı ilə bağlı əməllərin törədilməsinə görə cəzalandırma və qurbanların qorunması üçün hüquqi mexanizmin yaradılması və tətbiq edilməsini təmin etmədiyi müəyyən edilmişdir. Dövlət orqanları hətta mövcud müdafiə tədbirlərindən belə istifadə etməyib və şikayətlər üzrə işlərin icraatına "ailədaxili məsələsi" hesab edərək və şikayətlərin hansı səbəblərdən geri götürülməsini araşdırmadan xitam verilməsinə qərar veriblər. Ərizələrin şikayətçilər tərəfindən geri götürülməyib-götürülməməsindən asılı olmayaraq, cinayət işlərinin (cinayət icraatı) qaldırılmasına imkan verən hüquqi mexanizm mövcud olmalıdır.

Məhkəmə həmçinin məişət zorakılığı ilə bağlı işdə ilk dəfə olaraq - Konvensiyanın **14-cü maddəsinin** (ayrı-seçkiliyin qadağan edilməsi) **2-ci və 3-cü maddələri ilə birlikdə pozulduğu** qənaətinə gəlib: həmçinin qeyd edilir ki, məişət zorakılığı hallarına əsasən qadınların məruz qaldığı və Türkiyənin ədalət mühakiməsi sistemində ayrı-seçkilik yaradan passivlik məişət zorakılığı ilə bağlı halların daha çox artmasına zəmin yaradır. Ərizəçinin və anasının məruz qaldıqları zorakılıq buna görə də gender əsaslı və qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyə səbəb olan hüquq pozuntusu hesab edilə bilər. Türkiyə hökumətinin son illərdə həyata keçirdiyi islahatlara baxmayaraq, ərizəçinin işində olduğu kimi, ədalət mühakiməsi (məhkəmə) sisteminin ümumi passivliyi və təcavüzkarların cəzasızlıq mühitindən yararlanması, hakimiyyət orqanları tərəfindən məişət zorakılığına qarşı mübarizə tədbirlərinin görülməsini təmin etmək üçün yetərsiz olduğunu göstərir.

A. Xorvatiyaya qarşı (№ 55164/08)

14 oktyabr 2010

Yuxarıda göstərilən "Şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ" bölməsinə baxın.

Eremia və Digərləri Moldova Respublikasına qarşı

28 may 2013

Birinci ərizəçi və iki qızı Moldova hakimiyyət orqanları tərəfindən polis əməkdaşı olan ərinin və uşaqların atasının, zorakı və təhqiramiz davranışlarından qorunmasının təmin edə bilməməsi barədə şikayət edib.

Məhkəmə birinci ərizəçiyə münasibətdə Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və alçaldıcı rəftarın qadağan edilməsi) **pozulması** halı baş verdiyini müəyyən edib, belə ki, aidiyyəti dövlət orqanları onların vəziyyətindən xəbərdar olduqları halda, ərizəçini ərinin gələcək zorakı hərəkətlərindən qorumaq üçün səmərəli tədbirləri görməyiblər. Bundan

əlavə, onların qızları ilə bağlı Konvensiyanın **8-ci maddəsinin** (şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ) **pozulması** baş verib, belə ki, ataları tərəfindən analarına qarşı birgə yaşadıkları evlərində zorakı davranışın bilavasitə şahidi olmalarının mənfi psixoloji təsirlərini nəzərə alaraq belə davranışın təkrarlanmasının qarşısını almaq üçün heç bir qabaqlayıcı tədbir görülməyib və yaxud görülmən tədbirlər qeyri-qənaətbəxş hesab edilib. Ən nəhayət, Məhkəmə qərar alıb ki, hakimiyyət orqanları tərəfindən ərizəçinin məişət zorakılığından qorunması üçün effektiv tədbirlərin görülməməsi və ya belə tədbirlərin görülməsinin gecikdirilməsindən əlavə birinci ərizəçi ilə bağlı **3-cü maddə** ilə birlikdə Konvensiyanın **14-cü maddəsinin** (ayrı-seçkiliyə qadağa qoyulması) **pozulması** baş verib, belə ki, bu cür zorakı əmələ lazımi qiymət verilməmiş və birinci ərizəçiyə qarşı bir qadın kimi ayrı seçkilik nümayiş etdirilmişdir. Məhkəmə bu mənada qeyd edib ki, BMT-nin qadınlara qarşı zorakılıq məsələləri üzrə xüsusi məruzəçisinin hesabatında qadınlara qarşı məişət zorakılığı halları, onların səbəb və nəticələri ilə bağlı gəldiyi qənaətlər yalnız Moldova Respublikası hakimiyyət orqanlarının məişət zorakılığı probleminin ciddiliyini və miqyasını, o cümlədən qadınlara qarşı ayrı-seçkilik münasibətinin təsirlərini ciddi qəbul etmədikləri barədə təəssüratın formalaşmasına xidmət etmişdir.

Həmçinin baxın: **B. Moldova Respublikasına qarşı (61382/09 sayılı)** və **Mudric Moldova Respublikasına qarşı**, 16 iyul 2013-cü il tarixli məhkəmə qərarları; **N.A. - Moldova Respublikasına qarşı (13424/06 sayılı)**, 24 sentyabr 2013-cü il tarixli qərar; **T.M. və C.M. Moldova Respublikasına qarşı**, 28 yanvar 2014-cü il tarixli qərar.

Rumor İtaliyaya qarşı

27 may 2014

Ərizəçi şikayət edib ki, 2008-ci ilin noyabrında məişət zorakılığı ilə müşayiət olunan ağır insidentdən sonra, o cümlədən, sonradan zorakılığa məruz qalmasının qarşısının alınması məqsədilə ona hakimiyyət orqanları tərəfindən heç bir yardım göstərilməyib. O, xüsusən də, öz keçmiş partnyorunun məcburi psixoloji müalicədən keçirilmədiyini və beləliklə də, həm özünə, həm də uşaqlarına qarşı təhlükə yaratmaqda davam etdiyini iddia edib. O, həmçinin onun ev həbsi üçün seçilmiş qəbul məntəqəsinin yerləşdiyi yerin onun yaşadığı evdən 15 km məsafədə yerləşdiyini, qeyri-adekvat olduğunu, qəbul məntəqəsinin işçiləri tərəfindən iki dəfə qorxudulduğunu və bununla da və onun keçmiş partnyoru ilə hər hansı formada əlaqəni qadağan edən məhkəmə qərarının pozulduğunu bildirmişdir. Nəhayət, o, müəyyən edilmiş bu çatışmazlıqların İtaliyada məişət zorakılığına qarşı mübarizə sahəsində qanunvericilik bazasının qeyri-adekvat olduğunu və bu vəziyyətin bir qadın kimi ona qarşı ayrı seçkiliyə səbəb olduğunu iddia etmişdir.

Məhkəmə qərara alıb ki, Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və alçaldıcı rəftarın qadağan edilməsi) **ayrılıqda** və **14-cü maddəsi** (ayrı-seçkiliyin qadağan edilməsi) ilə **birlikdə pozulması baş verməyib**. Buradan belə bir qənatə gəlinib ki, İtalya hakimiyyət orqanları məişət zorakılığında ittiham olunan şəxslərə qarşı müvafiq tədbirlər görməyə imkan verən qanunvericilik bazasını formalaşdırıb və bu hüquqi-normativ bazadan ərizəçinin qurbanı olduğu cinayəti törətməkdə təqsirləndirilən şəxsin cəzalandırılmasında, habelə zorakılıqların və onun fiziki toxunulmazlığına qarşı hücumların təkrarlanmasının qarşısının alınmasında effektiv hüquqi mexanizm kimi istifadə olunub.

M.G. Türkiyəyə qarşı (№ 646/10)

22 mart 2016

Bu iş ərizəçinin evlilik dövründə yaşadığı məişət zorakılığı, boşanma və sonrakı məhkəmə proseslərinin davam etdiyi dövrlərdə ona qarşı əri tərəfindən edilən hədə-qorxularla əlaqədardır. Xüsusən, ərizəçi onun məruz qaldığı zorakılığın qarşısının ala bilməyən yerli orqanları tənqid edib. O, həmçinin Türkiyədə mütəmadi olaraq və sistemi şəkildə qadınlara qarşı baş verən zorakılıq halları ilə bağlı ayrı-seçkilikdən şikayət edib.

Məhkəmə qərara alıb ki, Konvensiyanın **3-cü Maddəsinin** (qeyri-insani və ya alçaldıcı rəftarın qadağan olunması) **pozulması** baş verib və buradan da belə bir qənaətə gəlinir ki, Türkiyə hakimiyyətinin cinayət işi üzrə apardığı icraatın (cinayət-prosessual hərəkətlərin) Konvensiyanın 3-ci Maddəsinin tələblərinə uyğun gəlmədiyi hesab edilir. O, xüsusilə də qeyd edib ki, hakimiyyət bu işə passiv münasibət göstərüb ki, belə ki, cinayət işinin

açılmasının beş il altı ay gecikməsi ilə nəticələnib, hətta ərizəçi həyat yoldaşından şikayət etdikdən sonra belə, təqsirkarın cinayət məsuliyyətinə cəlb olunması üçün cinayət təqibi üzrə icraatın hələ də aparıldığı görünür. Bu halda Məhkəmə Konvensiyanın **3-cü maddəsi də daxil olmaqla** Konvensiyanın **14-cü maddəsinin** (ayrı-seçkiliyin qadağan edilməsi) **pozulduğunu** müəyyən etmiş və boşanma (nikahın pozulması) elan edildikdən sonra (24 sentyabr 2007-ci il tarixində) və 20 mart 2012-ci il tarixində yeni qanunun (6284 sayılı) qüvvəyə minmə dövrünədək, qüvvədə olan qanunverciliyin ərizəçinin (boşanma üçün ərizə ilə müraciət etmiş şəxsin) müdafiə tədbirlərindən istifadə etməsini təmin etmədiyi və uzun illər ərzində yerli məhkəmələrə müraciət etməsinə baxmayaraq keçmiş ərinin kobud və zorakı davranışı ilə qorxu və təhdid altında yaşamağa məcbur olduğu qənaətinə gəlmişdir.

Halime Kılıç Türkiyəyə qarşı

28 iyun 2016

Bu iş ərizəçinin əri tərəfindən qətlə yetirilmiş ərizəçinin qızının ölümü ilə əlaqədardır, baxmayaraq ki, ərizəçi bununla əlaqədar dörd şikayət edib və zərərçəkmişin müdafiəsi haqqında üç məhkəmə qətnaməsinin çıxarılmasına nail olub.

Məhkəmə Konvensiyanın **2-ci maddəsinin** ("Yaşama hüququ") və **2-ci maddə ilə birlikdə 14-cü maddəsinin** (ayrı-seçkiliyin qadağan olunması) **pozulmasını** müəyyən etmişdir. Xüsusən, yerli məhkəmə icraatının ərizəçinin qızının qorunmasının təmin edilməsi ilə bağlı Konvensiyanın 2-ci maddəsinin tələblərinə cavab vermədiyi müəyyən edilmişdir. Ərizəçinin ərinə qarşı verilən qərarların icrasını təmin etməməklə, milli hakimiyyət orqanları çıxarılmış qərarların səmərəsizliyinə zəmin yaratmış, beləliklə də cəzasızlıq mühiti yaradaraq, əri heç bir məsuliyyətə cəlb etməməklə ərizəçiyə qarşı təkrarən zorakılığın yol verilməsinə şərait yaratmışdır. Ərinin zorakı davranışına məruz qaldıqda ərizəçinin qızının köməksiz qalması məhkəmə tərəfindən qəbul edilməz hal kimi müəyyən edilmiş, həmçinin, zərərçəkmişə qarşı təkrarən baş verən zorakılıq əməlləri və ölüm hədələrinə göz yummaqla hakimiyyət orqanları məişət zorakılığının baş verməsi üçün əlverişli zəmin yaratmışlar.

Talpis İtaliyaya qarşı

2 mart 2017

"Yaşama Hüququ" ilə bağlı yuxarı baxın.

Balışan Rumıniyaya qarşı

23 may 2017

Ərizəçi, verdiyi çoxsaylı şikayətlərə baxmayaraq hakimiyyətin onu *həyat yoldaşı tərəfindən* mütəmadi olaraq *fiziki zorakılığa məruz* qalmaqdan qoruya bilmədiyini ərinin məsuliyyətə cəlb olunmasını təmin edilmədiyini iddia etmişdir. O, həmçinin hakimiyyətin ona qarşı törədilən bu cür zorakılıq əməllərinə dözümlü münasibət nümayiş etdirməsi nəticəsində özünü daha alçaldılmış, köməksiz və müdafiəsiz hiss etdiyini bildirmişdir.

Məhkəmə müəyyən etmişdir ki, ərizəçinin əri tərəfindən zorakılığa məruz qalması faktı ilə bağlı hakimiyyətin lazımı müdafiə tədbirləri görməməsi səbəbindən Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) və Konvensiyanın **14-cü maddəsinin** (ayrı-seçkiliyin qadağan edilməsi) **pozulması** baş vermişdir və bu halda zorakılığın gender əsaslı olması Konvensiyanın **3-cü maddəsi ilə əlaqədar baxılmalıdır**. Məhkəmə ərizəçinin əri tərəfindən döyüldüyünü və zorakılığa məruz qaldığını, habelə zərərçəkmişin həm polisə, həm də məhkəmə orqanlarına yardım üçün dəfələrlə etdiyi çağırışları nəzərə alaraq, aidiyyəti dövlət orqanlarının bu hadisədən xəbərdar olmalı olduğunu xüsusi ilə qeyd edib. Bundan başqa, Rumıniyada məişət zorakılığının şikayət etmək və zərərçəkmişin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün zəruri müdafiə tədbirlərinin görülməsi ilə bağlı səlahiyyətli orqanlara müraciət etmək (hansı ki, şikayətçi bu hüququ müdafiə vasitələrindən tam istifadə etmişdir) üçün mövcud qanunvericilik bazasının olmasına baxmayaraq, hakimiyyət orqanları onun işi ilə bağlı qanunverciliyin müvafiq müddəalarını tətbiq etməmişlər. Hakimiyyət orqanları hətta ərizəçinin ona qarşı törədilən əməllərə özünün səbəb olduğunu və törədilən əməllərin cinayət qanunvericiliyinin təsir dairəsində az əhəmiyyətli hüquq pozuntusu olduğu qənaətinə olmuşlar. Belə bir yanaşma milli qanunvericilik bazasını onun ali məqsədlərindən uzaqlaşdırıb və qadınlara

qarşı zorakılığa dair müvafiq beynəlxalq standartlara və prosedurlara zidd olub. Həqiqətən də hakimiyyətin sözügedən işdə nümayiş etdirdiyi passivliyi ərizəçiyə bir qadın kimi ayırı-seçkilik münasibətini əks etdirmiş və ümumilikdə Rumıniyada məişət zorakılığının qarşısının alınması ilə bağlı hökumətin cəmiyyət qarşısında öhdəliyinin mövcud olmadığını göstərmişdir.

Ərizələr hələ baxılma mərhələsindədir

[Munteanu Moldovaya qarşı \(34168/11saylı iş\)](#)

Ərizə 2012-ci il 3 yanvar tarixində Moldova Hökumətinə ünvanlanıb.

“Qeyri-insani, ləyaqəti alçaldan davranışın qadağan olunması” ilə bağlı yuxarı baxın.

[Txelidze Gürcüstana qarşı \(33056/17 saylı iş\)](#)

Ərizə 23 iyun 2017-ci il tarixində Gürcüstan hökumətinə ünvanlanıb.

“Yaşama hüququ” ilə bağlı yuxarı baxın.

Əlavə məlumat üçün

[“Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığının qarşısının alınması və onlara qarşı mübarizə haqqında”](#) Avropa Şurasının veb saytında baxın.

Mətbuatla əlaqə:

Tel.: + 33 (0)3 90 21 42 08

The official languages of the Council of Europe are English and French (Article 12 of the Statute of the Council of Europe). Only the treaties published by the Secretary General of the Council of Europe, each in a separate booklet of the “European Treaty Series” (ETS) continued since 2004 by the “Council of Europe Treaty Series” (CETS), are deemed authentic. The translation presented here is for information only.

This translation has been produced as part of project co-funded by the European Union and the Council of Europe. The views expressed herein can in no way be taken to reflect the official opinion of the European Union.